

Høsten på Kørup

Tørveskæring i Hasmark Mose

"Rasmus Mose", født 1861, fortæller.

- Jeg er bedst tilpas når jeg går på arbejde, siger Rasmus Mose, skønt gigten har kroget ham.

"Rasmus Mose" er tyngt både af år og slid - og af gigt! Han kan sige ligesom den gigtkrogede Johannes Ewald: "Jeg nærmer mig mere og mere den fuldkomne linie - cirklen". Men "Rasmus Mose" har ikke brug for talemåder. Han husker på, at han næste gang fylder 90, og at alt det dér med rank som et lys ikke er det eneste saliggørende her i verden. Er det måske ikke kraften i den spændte bue? Jo-e, vist er det så, og vist er der endnu kraft i gamle Rasmus - og så behøver han endda næsten ikke bøje sig til al den brændehugning, han præsterer.

Aah, De troede måske ikke, at Rasmus arbejdede mere? Så sandelig gør han så - ofte lige fra morgen til aften. Der er altid nok at tage fat på, når man har et lille landbrug, og Rasmus er ikke den, der holder sig tilbage.

- Jeg er bedst tilpas, når jeg går på arbejde. At sitte fra morgen til aften, det huer jeg ikke, siger han.

Det værste er, at han ikke vil være forsigtig. Han har fire gange haft anfald af mavesår, fordi han tager alt for hårdt fat, siger hans niece og plejedatter, Anna Nielsen, der bor alene sammen med ham.

Den døde mose

Rasmus er bedst kendt under navnet "Rasmus Mose", men på dåbsattesten står der Rasmussen. "Mose" er både en lokalisering og en karakteristik, for han bor ved Hasmark Mose, og det er utvivlsomt i den, han har lagt grunden til sin gradvise synkronisering af "den fuldkomne linie". Sammen med sin nu afdøde kone kunne han producere 80.000 tørv i løbet af en sommer, og endda få tid til at passe sin ejendom med de 5 tønder land, pløje for tre husmænd, og køre lidt fragtkørsel ind imellem.

- I fordums tid blev mosen slået, men i dag er det hele groet til med buske, træer og græs, så det er et eneste roderi, siger Rasmus. De gamle, der kunne skære tørv, er døde, og de unge kender ikke til det. Dengang var der liv i mosen, men nu ser det j o ud, som om der ikke er folk til mere.

Vi har tydelig nok strejft Rasmus' yndlings-tema, for mens han hidtil har udstrålet en rendyrket mildhed, er der nu kommet et energisk

udtryk i øjnene under de hvid-tottede nedhængende øjenbryn, og en fremspringende åre ved tindingen er begyndt at banke vredt. Men på spørgsmålet, om han da ikke synes om de unge i dag, vinder smilet alligevel overhånd.

Ungdommen er ikke vant til at arbejde

- Jo-e, jeg kan s"maend godt lide dem, men de er jutte som i min ungdoms dage, siger han. Ungdommen er jo ikke vænnet til at arbejde. Der er meget mere fritid nu om stunder og ikke nær så hårdt arbejde, efter maskinerne er kommet til. Jeg synes også, at de unge regner for lidt med de penge, de tjener. Men ellers er de s'mænd dygtige nok til alt det maskinvæsen, og selvfølgelig skal vi andre også følge med tiden, men jeg foretrækker nu stadig mit jern.

- Jern?

- Rasmus mener sin le, forklarer plejedatteren.

- Ja, siger Rasmus, da jeg i 1885 korn til herregården Kørup, da var vi 60-70 mand om arbejdet, for da gik alt jo ved håndkraft. I høstens tid var der 24-25 jern i gang, og vi havde hver et stykke at høste på akkordarbejde. Vi fik 2,80 kr. for at høste en tønde land rug og 3,20 kr. for en tønde land hvede.

- Hvor meget kunne det så blive til på en dag?

- Åh, det var vel ligesom man havde kræfter og flid til, men sådan ca. 18 Skæpper, vil jeg tro.

Jomfruens Snapseflaske

- Jeg mener fortjenesten!
- 1,20 i dagløn var det normale om sommeren, men om vinteren blev det sjældent mere end 80 øre - og så kosti', forstår sig. I høstens og høsløstets tid tik vi også noget gammeltøl og snapse med, når vi gik i marken.
- Nok, til man kunne blive småfulde af det?
- Næ-næ, det blev der ikke til. Det var jo bare en 5-6 snapse. Vi mødte hver med sin flaske om morgenen for at få hældt snaps på den.

Var flasken for stor, blev det målt nøje ud, men var flasken lille, var jomfruen ikke bange for at hælde løs, så snapsen løb ud over fingrene.

Den normale arbejdstid var fra kl. 5.30 til 7.00 aften, men selv om det var var strengere end nu, var der alligevel mere liv og glæde over arbejdet, og folk var mere tilfredse.

- Også med fortjenesten, indskyder plejedatteren. Her skal De se en dagbog, som er skrevet i 1880 af en søster til Rasmus. Hun var 13 år dengang og fik for 77 dages arbejde udbetalt 22 kr. og 11øre - altså 28 kr. for en 12-14 timers arbejdsdag, Som 14-årig fik hun for 91 dages arbejde udbetalt 30,63 kr., og som 15-årig tjente hun 36 øre om dagen,

Mosens storhedstid

-I mosen var der derimod store penge at tjene, fortsætter Rasmus. Vi kunne gennemgående have en dagløn på 3,25 kr., men det var selvfølgelig også strenge arbejde at skære tørvene op, ælte dem i forme og vende dem så de kunne tørre, inden vi kørte dem væk på trillebør. Der var jo ikke hestekraft i mosen dengang.

Rasmus kniber øjnene i, som om han for sit indre blik ville fremmane den store tid, da mosen virkelig var en mose, man kunne være bekendt - da den tunge tørvejord belønnede "Naturens muntre søn", om ikke med guldhorn, så dog med klingende guldmønt som betaling for utrætteligt, muskellammende slid. Pokker forstå den nye maskin-ungdom, der sidder ned næsten hele dagen og med lette greb får larmende benzinkræfter til at ordne alt det i en håndvending, som i gamle dage krævede mange slidsomme mænds fulde arbejdssevne.

Det giver pludselig et sæt i Rasmus. Sidder han ikke her og falder i staver, skønt der er arbejde at gøre? Han kanter sig besværligt ud fra spisekrogen i det lille køkken, og med stokken som et tredieben, der må bære en ikke ringe part af hans vægt, bevæger han sig langsomt men målbevidst over den toppede gårdsplads foran det velholdte, stråtakete stuehus og videre gennem porten ud på vejen. Der standser han et øjeblik og sender et langt blik over den tilgroede mose, før han bister griber øksen og tager fat på pindehugningen. Resterne af et gammelt træ.

"Rasmus Mose" er selv et gammelt træ, ældet og kroget af vinden og årenes slid, men der er stadig kræfter og safter bag hans rynkede bark...

Efterskrift:

Rasmus "Mose" Rasmussen var født 20. juni 1861 som søn af gmd. Rasmus Hansen og hustru Ane Marie Rasmussen på Hasmark Mark.

Søsteren, der skrev dagbog, hed Rasmine Hansen og var født 30. januar 1867 på Norup Mark.

Rasmus blev altså født på Hasmark Mark og søsteren på Norup Mark - mon ikke det i begge tilfælde er mellem Hasmark og Norup - og sikkert samme sted.

Rasmus fik sin fars fornavn som efternavn, hvorimod man ved søsterens dåb var gået bort fra den gamle skik og har givet hende faderens efternavn også som hendes efternavn. Ifølge gammel skik skulle hun ellers have heddet Rasmine Rasmusdatter.

Artiklen er gengivet efter udateret avisudklip antagelig fra 1951. Fotos og digitalisering ved Margit Egdal. 2009.